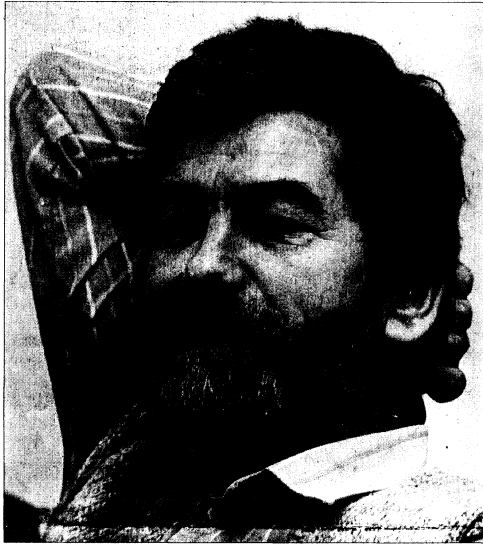

Kurir

Koleszterinre szükség van

1992. február 24/ L. Réti Anna írása

Egy kicsi nógrádi falu hatgyerekes orvosa egyik gyerekét utódjául, orvosnak szánta. Légrády Péter tehát úgy készült az életre: orvos lesz. Kisgyerekként sokat segített apjának a rendelőben, látta a küzdelmet, amelyet apja folytatott, - hogy meggyőzze az asszonyokat, ne etessék pálinkás kenyérrel a csecsemőket; a férfiakat, ne szurkállak egymást agyon, ha bemennek a kocsmába. Az orvos nemcsak gyógyított, hanem közéleti funkciókat is ellátott, tisztelték, kikélték a tanácsát.

A fiú hívő katolikus családban nevelkedett, magától értetődő volt, hogy Pannonhalmára került. „Az élet szerencsék sorozata” - sommázza indulását, pedig hamar kiderült rebellis hajlama, s -szerencsék sorozata az élet! - mégis érettségizett. Orvosnak készült, jelentkezett a pécsi egyetemre. Nem vették fel először, másodszer, kísérletezett Pesten harmadszor, nem sikerült; de erről olyan papírja van, amelyet csak kevesen mondhatnak magukénak. Idealista világnézete az egyetemi hallgatókkal szemben támasztott követelményeknek nem felel meg, tehát jelentkezését elutasítják. Makacs fajta. Ez sem szegte kedvét. Közben volt műtősfő, jelentkezett autószerelő tanoncnak, kézilabdázott a pesti Volánban. Negyedszer is jelentkezett Pécsre az orvosira. Felvették. De Pestre járt kézilabdázni - a biokémiai gyakorlatokat rendre lekéste. Nem engedték vizsgára. Az őszi időszakban bocsáttatott vizsgára, és az egész nyarat biokémiával töltötte. („Biztos voltam benne, hogy a biokémiát be kell tiltani.”) Levizsgázott, Pestre kérte magát, megnősült, jöttek a gyerekek, az egyetem mellett a metró építkezésén dolgozott, a keszonban. („Soha olyan jól nem kerestem, mint akkor. Ha megtetszett egy ing, számolás nélkül megvehettem.”) Mire elvégezte az egyetemet, három lány apja volt. Akkor hozták a nagycsaládot támogató törvényt. Mégse kapott állást. De a metróban változatlanul dolgozhatott. („Nagyon rendesek voltak hozzám. Kereshettem. Nem zavarta őket a doktorátusom.”)

A Csengery utcai elfekvőben kezdte belgyógyász orvosi pályáját. („Ott végre megtanultam a szakmát”) De csak tizenegy hónapig bírta. Évfolyamtársa apjának ajánlására került az Amerikai úti zsidó kórházba, ahová keresztény orvost kerestek. („Schwarczmarin tanár úr, aki nem térdepelt le »állam bácsinak«, hogy még rádolgozhasson, ehelyett elment a zsidó kórházba főorvosnak. Miután megismerkedtem velem, áldását adta szerződöttemre. Májig iincs rajta kívül példaképem. Pedig gororhba ember volt^ , rengeteget követelt, az orvosok példéjWf* Hzták magukat vizit előtt... A zárójelentések úgy röpködtek, mint a falevelek. Széttépte őket. Az enyémet is. Egy napot gondolkodtam azon, milyennek kell lennie egy zárójelentésnek, ami megfelel neki. Az enyémet többet nem tépte szét.”) Ez nem iskola volt, hanem valami egészen más. A kemény, katonás ember rendet, igényességet követelt, nagyszerű műszerezettséget, tisztaságot és kitekintést a világba. Egyszer odaadott három angol nyelvű szakcikket, hét végén, hogy hétfőre kér róla referálást. Légrády doktor csak németül tudott, Schwarczmarint ez nem érdekezte. Szótárral, barátokkal, összehozta. És hétfőn szólt a főnök, csütörtöktől indul a Rigó ~ utcában az intenzív angol nyelvtanfolyam. Ügyelet, intenzív tanulás, ügyelet, inte/ra'v tanulás.

Es most elindulunk egy másik szalon, amelyik nem kevésbé fontos, nem kevésbé befolyásolta életét és szemléletét. 1980-ban Schwarczmann behívta magához (addig csak telefonon, a kórházba hívatta be éjszaka) és azt mondta: „Magára most nebez idők következnek, tudnia kell, hogy rám számíthat. Később meg fogja érteni, miért mondom ezt.” De Légrády Péter nem értette. Mert bár gyakran megfordult Erdélyben, üzenetekkel felkereste Illyés Gyu-lát, mozgolódott a lengyel Szolidaritás, oda is kiutazott, ellenzéki barátaival szamizdatokat szállított, de nem tartotta magát olyan fontos pontnak. Főnöke szavait akkor értette meg, amikor ketten megkeresték, hogy „információcserére lépjenek vele”. Az ok kézenfekvő volt: ismerte a katolikus köröket, ismerte a zsidó köröket. Nem állt kötélnek, egyszer, kétszer, háromszor, és mert ellenzéki barátai megbíztak benne, közölte a rendőrségekkel: kísérleteiket közhírré teszi. Ettől fogva megfigyelés alatt élt. Ő és a családja is. Lengyelországból tért haza szombati ügyeletbe (zsidó ünnepeken ő ügyelt, keresztény ünnepeken szabad volt), amikor látta, hogy a kórházon fekete zászló

leng. Meghalt Schwarczmann. Minden kapacitálás és ígélet ellenére úgy döntött, nem marad. („Nem tudtam volna abban az épületben a főnök emlékével dolgozni.”) Körzeti orvos lett. („Az volt ám az igazi felelősség! Mert mi, fehér köpenybe bújtatott, magunkat féltessenek képzelő kórházi orvosok hittük, hogy meggyógyítjuk a betegséget. De a körzeti orvosnak nem áll rendelkezésére csapat, neki meg kell oldania a dolgokat.”)

A Május 1. úti rendelőben nagy ázsioja volt Légrády doktornak. 80-100 beteg várt rá rendszeresen. Míg nem a takarító fő feljelentette, hogy akadályozza a munkáját. Nyolckor végé az esti rendelésnek, de még tíz órákor sem lehet ta-karítani... Főként körzethez tartozók keresték fel, de jártak oda az akkori ellenzékiek is. Mondták, ezeket nem láthatja el. Jó - felelte. De tűzzék ki a névsort, és aláírásukkal hitelesítsék. Nem tűzték ki a névsort. De mondtak mást. („Egyszer még elüti egy kamion.”) A gyerekek ismerték a „bajuszos bácsi”-kat, akik a közérben éppúgy feltűntek, mint a sípályákon. Légrády doktor eközben nagyon komolyan véve hivatását, felfigyelt bizonyos jelenségekre. Arra, hogy a legkörültekintőbb kezelés ellenére sem gyógyulnak bizonyos betegségek.

És itt elérkeztünk a tulajdonképpeni történethez. Mindezt csak azért írtam le, hogy lássák, sosem hagyta magát semmitől eltéríteni, a könnyebbik utat választani, ha valamiről meg volt győződve.

„A zsírszerű és zsíroldékony anyagok vizsgálatát a hetvenes évek elejéig nem tudták pontosan mérni, a mérések meg-közelítőek voltak csupán. Egy angol tanulmány ki is mondta: amit eddig gondoltunk, pontatlan méréseken alapult, a zsírszerű és zsíroldékony anyagok forgalma tisztázatlan, egy sor betegségről másként kell gondolkodni, egész orvosi gondolkodásunkat át kell értékelni.” Légrády doktor nem késelekedett.

Egy hétvégén a rendőrség elkobozta az autóját, nem szállíthatott szamizdatokat, a gyerekek még nem voltak otthon. Bement a rendelőbe és hazavitte annak a 30-40 betegnek a kartonját, aki rendszeresen visszatért panasaival. „Mi lehet az, amit mi orvosok mindig elnézünk?” Felkereste mikrobiológus barátját. Kiderült, nem elég csak a fertőzések oldaláról vizsgálni. Vegyészeket keresett. Már húsz-huszonötön voltak, azt vizsgálták, hogy a legkülön-féle betegségekben a zsírszerű és zsíroldékony anyagoknak milyen anyagcserezavaruk támad. Ha ezt sikerül rendbehozni, akkor, a betegségek meggyógyulnak. 1983-at írunk. Az első vizsgálatokat, a külföldről hozott gyógyszerekkel együtt saját zsebből finanszírozta. De elfogyott a pénze. A Novotrade behozott műszereket, az akkori legjobb ultrahangkészülékre sikerült szert ten-niök, ilyen még a radiológiai klinikán sem volt. De hol helyezte volna el ezeket a műszereket egy körzeti orvos? A radiológiai klinikán. A szabad kapacitást felajánlották, ennek fejében vizsgálták a betegeiket. A magas nyomású 'olyadékehromatomográf, melyet a gmk-ban a vegyészfiúk szereztek be. De még egy politikai intermezzo jött jözbe, 1985-ben. Elterjedt, hogy indul a képviselőválasztáson. Behívatta a csoportvezető főorvos, a kórházi főorvos, a párttitkár... Barátaival beszélte meg, induljon vagy se. Ők az orvosi munkára voksoltak. De már elterjedt, hogy „rossz fiú”. A László Kórházban egy évre szóló kutatási lehetőséget kapott, de négy hónap múlva szóltak, nem lenne szerencsés, ha október 2-3-a kapcsán valamit aláírna. Nem írt alá semmit, de azt mondták, jobb, ha elmegy, ne kelljen ürügyet keresni.

Megkapták a Soros-alapítványtól a munkához szükséges pénzt, három és fél millió forintot (és Jiúszezer dollárt egy műszerre). Megindult a gőzhenger - azt hitték, ha a Légrády-csoporttól a pénzt elveszik, megkapja más. Hatalmas tömegben özönlöttek hozzájuk a betegek, de mégis távoznok kellett a László Kórházból. Táviratok a betegeknek módosított időpontokról („Magánlakásban, lábujjhegyen vizsgáltunk. Három év alatt hét rendelőben dolgoztunk.”) Soros meg akarta vásárolni a gépeket a Novotrade-tól, amely nem akarta megújítani velük a szerződést, de Soros neve hatott; ha neki megéri, akkor a No-votrade-nek is. Ebből öszvér dolog lett. („Azt hiszem, itt rontottam el a kutatási programot.”) Miben volt más az ő vizsgálatuk? Egymást követő napokon, aztán egy hét múlva, egy hónap múlva, így lenetett képet alkotni az állapotról. („Ekkor már hatszáz beteg vizsgálatánál tartottunk. A minisztériumban azt mondták, képtelenség, ez legalább 30-40 millió forint. Mi ötmilliót használtunk fel, ekkor még nem volt Sorospénz. Igaz, mindenki beletette a sajátját, a vegyészek súlyos pénzeket, szakadt ruhában és szakadt Trabanttal jártak de hittek a munkában.”)

És már kezdtek látszani az eredmények! („Az egyik klinikán, ahol közös munkánk volt, a klinika orvosai elmondták, a beteg ilyen állapotban jött, ők kontrollálták két-¹ szer, ki lehet mondani, mindenlq javult és a többség jelentősen javult. Én pedig mondtam hozzá a statisztikai feldolgozást, az elméletet, amelyet nem mi találtunk ki, . leírták már a tankönyvek, csak más nézőpontból dolgoztunk fel. És akkor a klinika nagy tekintélyű professzora így szólt: »En-gem az nem győz meg, hogy a betegek jól vannak!« Tudományos érvünk nem lehetett, mert azokat a rendszeres vizsgálatokat, méréseket nem végezhetjük elj ame-ben özönlöttek hozzájuk a betegek, de mégis távoznok kellett a László Kórházból. Táviratok a betegeknek módosított időpontokról

(„Magánlakásban, lábujjhegyen vizsgáltunk. Három év alatt hét rendelőben dolgoztunk.”) Soros meg akarta vásárolni a gépeket a Novotrade-tól, amely nem akarta megújítani velük a szerződést, de Soros neve hatott; ha neki megéri, akkor a No-votrade-nek is. Ebből öszvér dolog lett. („Azt hiszem, itt rontottam el a kutatási programot.”) Miben volt más az ő vizsgálatuk? Egymást követő napokon, aztán egy hét múlva, egy hónap múlva, így lenetett képet alkotni az állapotról. („Ekkor már hatszáz beteg vizsgálatánál tartottunk. A minisztériumban azt mondták, képtelenség, ez legalább 30-40 millió forint. Mi ötmilliót használtunk fel, ekkor még nem volt Sorospénz. Igaz, mindenki beletette a sajátját, a vegyészek súlyos pénzeket, szakadt ruhában és szakadt Trabanttal jártak de hittek a munkában.”)

És már kezdtek látszani az eredmények! („Az egyik klinikán, ahol közös munkánk volt, a klinika orvosai elmondták, a beteg ilyen állapotban jött, ők kontrollálták két-¹ szer, ki lehet mondani, mindenlq javult és a többség jelentősen javult. Én pedig mondtam hozzá a statisztikai feldolgozást, az elméletet, amelyet nem mi találtunk ki, . leírták már a tankönyvek, csak más nézőpontból dolgoztunk fel. És akkor a klinika nagy tekintélyű professzora így szólt: »En-gem az nem győz meg, hogy a betegek jól vannak!« Tudományos érvünk nem lehetett, mert azokat a rendszeres vizsgálatokat, méréseket nem végezhetjük elj ame-lyek a dokumentációhoz szükségesek, hiszen állandóan kényszerűen költöztünk} szüneteltünk, újrakezdtünk”) Hogy a hatalom és Légrády kölcsön nősen nem szerették egymást, az világos képlet. Nem támogatták, de ha " küzdelemre kényszerítették is— dolgoh zott. Az idén nyáron a 2200-as betegsorszámot adták ki. Csakhogy a rendszerváltással semmi sem változott. Nem nyíltak fel a zsilipek, nem nyíltak ki a kutatás előtt a kapuk. Légrádyt most. sem szeretik. És akit nem szeretnek, an-: nak rosszak az esélyei. Ötezer vizsgák-¹ tot elvégeztek. Ami hiányzik: az azonos időkategóriák, amit a fentebb hiár ecsetelt okok miatt nem sikerülhetett pro-j dukálni, és ami az objektív bizonyítást; megkérdőjelezi. Július 31-én felbomlott a csoport, a működéshez szükséges pénz megszűnt, saját erőből előteremteni sem tudták.

És elindult a harmadik szál. Aminek semmi köze a kutatáshoz. Légrády doktor nem adta fel. Kitalálta a pofonegyszerű, képmérettől független, fényképhez, poszterhez, képhez használható, keret helyett működő képesatot. Úgy kell elképzelni, mint a fotóalbumokban használatos képsarkot, csak fémből, amelyet hátul zsinór köt össze, hogy függeszthető legyen. Az áruházlánc vezetője fantáziát benne - százezres nagyságrendben: Még azt is vállalta, hogy a szép csomagolás háttára nyomtatják: az így befolyt

összeg orvosi kutatás célját szolgálja. A dologból mégsem lett semmi. Most az van a hátára nyomva: egyszerű, olcsó, modern, esztétikus. És hogy miért nincs rajta, hogy orvosi kutatás céljára fordítják az így nyert összeget? Nincs forgalmazó. Alakítottak betéti társaságot, legyártották és - nem vették át A doktor kitanulta a reklámszakmát. Svéd módszer, levél a direktfelhasználóknak, fotós cégeknek, háromezer levélből száza válaszoltak, az a száz azóta is vásárló. De a nagy megrendelő késett, pedig sokszemközt ígérte: átvesz ötvenezret. Légrády megrendelte hozzá a gépet, amit persze nem tudott kifizetni, szerződése pedig nem^pti És*ekkor jött Usztics Mátyás szmrrfdvésti" aki népszerűségét és rábeszélőképességét bevetette. De az ötvenezres megrendelő így is csak tizenegyzTervoh"^hajtár*" dó kifizetni, aki harminczret vállalt, átvett háromezret. Döcög a dolog. Egy héten kétszer eltrögerol 15-20 mázsa vasat a vállán. Nem adja fel. Beletanul a gazdaságba és a kereskedelembe is. Éppen ez ügyben rohángált a vásárban, amikor hosszú sorokban álltak az emberek, mert ingyenes koleszterinmérést végeztek. Azt kérdezte a riporter tőle, mit szól ehhez? „Pillanatfelvétel. Ha az országúton megáll az autóm, és megállapítják róla, nem megy, attól nem fog menni. Meg kell csinálni." Ennyit mondtam. Egyszer csak felhív a televíziótól Dombóvári Gábor, foglalkozom-e koleszterinrel? Mással foglalkozunk, ami összefügg a koleszterinrel. Azzal, az anyaggal foglalkozunk, amivé a koleszterin lebomlik. És egy tévéműsorban, a koleszterinrel, foglalkozó szakmai nagyok előtt azt mondta Légrády doktor, akár mindennap is megehetünk két-három tojást. Mert... („A koleszterint vagy megeszem, és ezt csak állati eredetű táplálékból lehet felvenni, erre szüksége van a szervezetnek, nagyon fontos sejtépítő elem, a női hormonokat ebből gyártja a petefészek, a férfi hormonokat ebből gyártja a here, a mellékvese ebből gyártja a steroidhor-monokat, és ebből gyártja a szervezet az epesavat, amivel mi foglalkozunk. Az első világháború idején, falun a zsíros holmikát marhaepében mosták ki, mert az egy szappan. A zsírt és zsírszerű anyagokat enélkül a szappan nélkül nem tudja a szervezet feldolgozni. Ennek működészavarával foglalkoztunk. Tehát a szervezetnek szüksége van koleszterinre - ha megeszem, az a jó, mert csak annyi hasznosul belőle, amennyire szükség van, például hús tojásból csak három szívódik fel, de ha nem eszem meg, akkor is szükségem van rá, és a szervezet apró kis elemekből iszonyú-energiafelhasználással rakja össze a koleszterinmolekulát, ezért fogynak le a vegetáriánusok")

Bomba? Erepiekség? Mind a kettő? Becsületszóra nem kell hinni neki. A bizonyításhoz a mérések folytatása és tudományos erejű feldolgozása kell. Ehhez pénz kell. Ami nincs. Öletve, ha kitanulja a reklám, a piac, a kereskedelem fortélyait, talán megszerzi. És akkor magán-klinikát alapít. Nem kacsalábon forgót, de ahol nyugodtan dolgozhat.

Az élet szerencsék sorozata. Negyvenöt éves. Szakállában, hajában sok az ősz szál. A politika már nem érdekli.* A kutatás igen. E pillanatban a képcsaton át vezet hozzá út